

RĪGĀ

2019. gada 4. februārī
 Nr. 1-23/25_e

Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv

Informācijai:
Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
fktk@fktk.lv

Par grozījumiem NILLTFNL saistībā ar AML 5. direktīvas ieviešanu

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija), ņemot vērā, ka Finanšu ministrijā tiek sagatavots likumprojekts par AML 5. direktīvas ieviešanu, nosūta iekļaušanai tajā šādus priekšlikumus un to pamatojumu. Ja citi grozījumi, ko esat paredzējuši, šo iekļauj, lūdzam Asociācijas priekšlikumus iekļaut attiecīgajos grozījumos.

Nr.	Priekšlikums	Pamatojums
1.	<p>Aizstāt 1.panta 18.¹ punkta “b” apakšpunktā vārdu “viņa” ar vārdiem “politiski nozīmīgas personas bērns”.</p> <p>1. pants. Likumā lietotie termini</p> <p>18¹) politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis – persona, kura ir šā panta 18.punktā minētās personas:</p> <p>a) laulātais vai laulātajam pielīdzināma persona. Persona par laulātajam pielīdzināmu personu uzskatāma tikai tad, ja attiecīgās valsts likumi tai nosaka šādu statusu,</p> <p>b) bērns vai politiski nozīmīgas personas laulātā vai laulātajam pielīdzināmas personas bērns, politiski nozīmīgas personas bērns laulātais vai laulātajam pielīdzināma persona,</p> <p>c) vecāks, vecvecāks vai mazbērns,</p> <p>d) brālis vai māsa;</p>	<p>Nepieciešams labojums, jo no likuma nav skaidrs, uz ko attiecas “viņa”. Aicinām likumdevēju skaidrot, kas ir domāts ar “viņa” laulātais, izdarot attiecīgus grozījumus.</p> <p>AMLD4 3.panta desmitā daļa paredz, ka “ģimenes loceklis” ir a) politiski redzamas personas laulātais(-ā), vai persona, kas tiek uzskatīta par līdzvērtīgu politiski redzamas personas laulātajam; b) bērni un viņu laulātie vai personas, kas tiek uzskatītas par līdzvērtīgāk politiski redzamas personas laulātajam; c) politiski redzamas personas vecāki.¹ Ja likumā tiktu izdarīti piedāvātie grozījumi, tad “viņa” tieši atbilstu AMLD4 sniegtajai definīcijai.</p> <p>FATF rekomendācijas paredz plašāku</p>

¹ AMLD 4 LAT: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849&from=EN>

		<p>politiski nozīmīgas personas ģimenes locekļa definīciju, ko tālāk ieviest nacionālajos likumos pēc vajadzības, proti, 2013. gada jūnija FATF vadlīnijas "Politiski nozīmīgas personas" (rekomendācijas 12 un 22) paredz, ka politiski nozīmīgas personas ģimenes locekļi ir personas, kuras ir tiešā radniecībā ir politiski nozīmīgo personu vai sastāv laulībā vai atrodas citās līdzvērtīgās partnerattiecībās ar politiski nozīmīgu personu. FATF turpmāk vadlīnijās skaidro, ka politiski nozīmīgu personu ģimenes locekļu tvērums ir atkarīgs no katras valsts sociālekonomiskās un kultūras struktūras, un tvērums var ik pa laikam mainīties. Politiski nozīmīgas personas ģimenes locekļi ir visas personas, kuras var ietekmēt politiski nozīmīgu personu lēmumu pieņemšanā, bet tas ir sīkāk jādefinē atkarībā no katras valsts īpatnībām.²</p>
<p>2.</p>	<p>Aizstāt 5.¹ pantā vārdus "pieprasīt un saņemt" ar vārdiem "pieprasīt, saņemt, glabāt un citādi apstrādāt".</p> <p>5.¹ pants. Likuma prasību izpildei nepieciešamās informācijas pieejamība likuma subjektiem no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra</p> <p><i>Likuma subjektiem šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt, saņemt, glabāt un citādi apstrādāt ierakstus un ziņas par dalībniekiem un patiesajiem labuma guvējiem no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajiem reģistriem tiešsaistes formā par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā, lai izvērtētu ziņas par klientu un tā darījuma partneriem un nepieciešamību ziņot Kontroles dienestam par aizdomīgu darījumu vai atturēties no aizdomīga darījuma veikšanas, kā arī konstatētu, vai klientam nav pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process vai</i></p>	<p>Šobrīd spēkā esoša redakcija ir veidota no Uzņēmumu reģistrā esošās informācijas izsniegšanas viedokļa, bet likuma subjektiem ir jāpamato, ka tiek drīkst informāciju glabāt un citādi apstrādāt tiesiski atbilstoši Vispārīgas datu aizsardzības regulas prasībām.</p>

² <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf>

	<p><i>ierosināts tiesiskās aizsardzības process</i></p>	
<p>3.</p>	<p>Aizstāt 11. panta trešajā un ceturtajā daļā vārdu “veikta” ar vārdu “veicama”.</p> <p>11.pants. Pienākums veikt klienta izpēti</p> <p>(3) <i>Ja, pamatojoties uz dokumentētu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējumu, ir konstatēts zems risks un saskaņā ar šā likuma prasībām klienta padziļināta izpēte nav veicama, tad, lai nepārtrauktu darījuma normālu norisi, klienta identifikācijas pārbaudi un pārlicināšanos par norādīto patieso labuma guvēju var veikt darījuma attiecību uzsākšanas brīdī, tiklīdz tas ir iespējams pēc sākotnējā kontakta ar klientu, taču pirms darījuma veikšanas.</i></p> <p>(4) <i>Ja, pamatojoties uz dokumentētu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējumu, ir konstatēts zems risks un saskaņā ar šā likuma prasībām klienta padziļināta izpēte nav veicama, apdrošināšanas komersants, ciktāl tas veic dzīvības apdrošināšanas vai citas ar līdzekļu uzkrāšanu saistītas apdrošināšanas darbības, un apdrošināšanas starpnieks, ciktāl tas sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, klienta identifikācijas pārbaudi un pārlicināšanos par noskaidrotā patiesā labuma guvēja atbilstību var veikt arī pēc darījuma attiecību uzsākšanas vai pirms persona, kura gūst labumu no apdrošināšanas, saņem atlīdzības izmaksas, vai pirms tā izmanto apdrošināšanas līgumā paredzētās tiesības.</i></p>	<p>NILLTFNL 11.panta trešā un ceturtā daļa satur neprecīzu formulējumu, kas visticamāk radies redakcionālu labojumu rezultātā. Nepieciešams tehnisks labojums - nevis kad neveica klienta padziļināto izpēti, bet gan, kad nav jāveic klienta padziļinātā izpēte.</p>
<p>4.</p>	<p>Aizstāt 14.pantā vārdus “kredītiestāde un finanšu iestāde” ar vārdiem “likuma subjekts”.</p> <p>14.pants. Personu identificējošo dokumentu kopiju izgatavošana</p> <p>(1) <i>Likuma subjekts, uzsākot darījuma attiecības vai veicot šā likuma 11.pantāminētos darījumus, izgatavo to dokumentu kopijas, uz kuru pamata veikta klienta identifikācija.</i></p>	<p>Visiem likuma subjektiem ir jāļauj veikt personu identificējošo dokumentu kopiju izgatavošanu (skenēšanu), kas nodrošina arī pierādījumus klienta klātienē identifikācijai. Jāņem vērā, ka likuma subjekti drīkst veikt klientu neklātienē</p>

	<p>(2) Ja klientu – juridisko personu – identificējoša informācija tiek iegūta šā likuma 13.panta otrajā daļā noteiktajā veidā, likuma subjekts dokumentē šā likuma 13.panta pirmajā daļā noteikto informāciju un ziņas par informācijas avotu.</p>	<p>identifikāciju, un to nav iespējams veikt bez personas apliecināšanas dokumenta elektroniska attēla – kopijas – izgatavošanas. Sk. 2018.gada 3. jūlija Ministru kabineta noteikumus Nr. 392 “Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju”.³</p>
<p>5.</p>	<p>Aizstāt 18. panta ceturtajā daļā vārdus “kopējais kredīta apgrozījums” ar vārdiem “kopējā darījumu summa (kredītiestādes, maksājumu iestādes, elektroniskās naudas iestādes, ieguldījumu brokeru sabiedrības gadījumā - kopējais kredīta apgrozījums).</p> <p>18. pants. Patiesā labuma guvēja noskaidrošana un pārlicināšanās par noskaidrotā patiesā labuma guvēja atbildību</p> <p>(4) Ja klienta vai vairāku klientu, kuriem ir viens patiesais labuma guvējs, kopējā darījumu summa (kredītiestādes, maksājumu iestādes, elektroniskās naudas iestādes, ieguldījumu brokeru sabiedrības gadījumā - kopējais kredīta apgrozījums) pēdējo 12 kalendāra mēnešu periodā pārsniedz 10 miljonus euro, likuma subjekts ne vēlāk kā 45 kalendāra dienu laikā no brīža, kad ir pārsniegts minētais limits, iegūst klienta patiesā labuma guvēja parakstītu apliecinājumu, ka tas ir klienta patiesais labuma guvējs, šādos gadījumos:</p> <p>[...]</p>	<p>Kredīta apgrozījums ir specifisks jēdziens, kas raksturīgs likuma subjektiem, kas uztur maksājumu kontus vai tiem līdzīgus kontus. Citi likuma subjekti šādā veidā nevar noteikt kredīta apgrozījumu, tāpēc nepieciešams grozījums, lai noteiktu, kuriem subjektiem piemērojams kredīta apgrozījuma prasība, un kuriem - darījuma kopējā summa.</p>
<p>6.</p>	<p>Papildināt 41.panta otrās daļas 7.punkta tekstu pēc vārda “kodu” ar vārdiem “pilsonību un pilsonības maiņas faktu”, pēc vārda “dokumenta” - ar vārdu “veidu” un pēc vārda “datumu” - ar vārdiem “dzīvesvietas valsti un adresi”.</p>	<p>Saskaņā ar Satversmes tiesas praksi nostiprinātajām atziņām⁴, sākotnēji ir jānoskaidro, vai grozījumam ir legitīms mērķis. Legitīmo mērķu uzskaitījums ir sniegts Satversmes 116. pantā, tie ir citu cilvēku tiesības, demokrātiskā valsts</p>

³ <https://likumi.lv/ta/id/300147-kartiba-kada-noziedzīgi-iegutu-lidzekļu-legalizācijas-un-terorisma-finansēšanas-noversanas-likuma-subjekts-veic-klienta>

⁴ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009. gada 15. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-36-01

<p>41.pants. Likuma prasību izpildei nepieciešamās informācijas pieejamība</p> <p>(2) Kredītiestādēm un apdrošināšanas komersantiem, ciktāl tie veic dzīvības apdrošināšanas vai citas ar līdzekļu uzkrāšanu saistītas apdrošināšanas darbības, šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un bez maksas saņemt informāciju no šādiem reģistriem:</p> <p>7) Iedzīvotāju reģistra – klienta, tā patieso labuma guvēju un pārstāvju, kā arī personas, kura izteikusi vēlmi uzsākt darījuma attiecības ar kredītiestādi vai apdrošināšanas komersantu, tās patieso labuma guvēju un pārstāvju personas datus (vārdu, uzvārdu, personas kodu, pilsonību un pilsonības maiņas faktu, personu apliecinoša dokumenta veidu, numuru, derīguma termiņu, personas miršanas datumu, dzīvesvietas valsti un adresi), lai pārbaudītu minēto personu identitāti, kā arī ziņas par šo personu laulātajiem un pirmās pakāpes radniekiem, lai pārbaudītu viņu identitāti, noteiktu savstarpēji saistītus klientus un veiktu šādu klientu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu.</p>	<p>iekārta, sabiedrības drošība, labklājība un tikumība.</p> <p>Satversmes 96.pants nosaka: “Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.”. Šajā tiesību normā konkretizētas personas tiesības uz privāto dzīvi.</p> <p>Satversmes tiesa ir paskaidrojusi, ka tiesības uz privāto dzīvi ietver dažādus aspektus. Tiesības uz privāto dzīvi nozīmē, ka indivīdam ir tiesības uz savu privāto telpu, iespējami minimāli ciešot no valsts vai citu personu iejaukšanās. Tās aizsargā indivīda fizisko un garīgo integritāti, godu un cieņu, identitāti un personas datus. Informācija par personu ietilpst minētā jēdziena saturā (piemēram, lieta Nr. 2010-51-01). Ar personas privāto dzīvi saistīto vai personas fizisko un sociālo identitāti raksturojošo datu apstrāde (vākšana, uzglabāšana, izpaušana) ietilpst personas tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību tvērumā. Secīgi Satversmes 96.pantā noteiktās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietver fiziskās personas datu aizsardzību.</p> <p>Ar šo grozījumu kredītiestādēm un apdrošināšanas komersantiem tiks piešķirtas tiesības saņemt informāciju par pilsonību un pilsonības maiņas faktu, informāciju par personu apliecinoša dokumenta veidu un dzīvesvietas valsti un adresi. Attiecībā uz pilsonību, šāda informācija ir nepieciešama, jo personas mēdz slēpties ar jauno identitāti pēc pilsonības maiņas, kredītiestāde un apdrošināšanas komersants šādus datus nesaņem, ja vien klients pats par to neziņo. Attiecībā uz dokumenta veidu, tas ir nepieciešams, jo ir būtiski nošķirt termiņuzturēšanās atļauju un pagaidu uzturēšanās atļauju, jo no tām izriet citādāki tiesiskie režīmi, kā arī citādāki NILLTF riski, kuru pārvaldība kredītiestādei ir jāveic. Attiecībā uz</p>
--	---

	<p>dzīves vietas valsti un adresi, šāda informācija ir nepieciešama, lai būtu iespējams novērtēt klienta ģeogrāfisko risku, piemērojamo nodokļu režīmu, ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā un pārbaudītu, vai persona nemaldina kredītiestādi par to, ka nav Latvijas rezidents. Visa šī informācija ir nepieciešama, lai veiksmīgi pārvaldītu NILLTF riskus, kā arī tos savlaicīgu novērstu, kā zināms terorisma finansēšana var būtiski kaitēt sabiedrības interesēm. Saskaņā ar Satversmes 116. pantu šāda ierobežojuma legitīmais mērķis ir sabiedrības drošība un labklājība.</p> <p>Kā norāda Satversmes tiesa, ja tiek noskaidrots legitīmais mērķis, turpmāk ir jāveic samērīguma tests, kas satur 3 elementus - 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķa sasniegšanai; 2) vai nav saudzējošāku līdzekļu legītimā mērķa sasniegšanai; 3) vai sabiedrības ieguvums no šāda ierobežojuma ir lielāks nekā indivīda zaudējums.⁵</p> <p>1) Vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķa sasniegšanai?</p> <p>Kā jau minēts augstāk, legītimie mērķi ir sabiedrības drošība un labklājība. Grozījumos ir paredzēts tikai paplašināt to informācijas apjomu, kuru kredītiestādes varēs pieprasīt no valsts reģistriem, bet tas būtiski palīdzēs vadīt NILLTF riskus, jo būs iespējams ievērojami precīzāk identificēt, kurā riska grupā ir jāievieto persona un kāds klienta izpētes veids šai personai jāpiemēro, kas ir pamatā, lai veiksmīgi pārvaldītu NILLTF riskus. Līdz ar to var secināt, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķa sasniegšanai, proti, no labākas NILLTF risku vadības</p>
--	---

⁵ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 un 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01.

		<p>uzlabosies gan sabiedrības drošība un labklājība.</p> <p>2) Vai nav saudzējošāku līdzekļu leģitīmā mērķa sasniegšanai?</p> <p>Jāņem vērā, ka jau šobrīd kredītiestādei un apdrošināšanas komersantiem ir tiesības pieprasīt par saviem klientiem dažāda veida informāciju, tomēr informācija, kas saņemta no klienta ir pārbaudāma un nebauda tādu uzticamības pakāpi kā informācija no valsts reģistriem. No kā var secināt, ka saistībā ar šiem grozījumiem, nav iespējami saudzīgāki līdzekļi, lai sasniegtu leģitīmo mērķi, jo nepastāv cits informācijas avots.</p> <p>3) Vai sabiedrības ieguvums no šāda ierobežojuma ir lielāks nekā indivīda zaudējums?</p> <p>Kredītiestāde, veicot pieprasījumu par savu klientu, saņemtu nedaudz vairāk informāciju kā līdz šim, proti, informāciju par personas pilsonību, pilsonības maiņu, personas apliecinoša dokumenta veidu un informāciju par personas dzīves vietu un adresi.</p> <p>Šīs informācijas iegūšana kredītiestādēm būtiski labāk palīdzētu veikt NILLTF risku pārvaldību, kas savukārt uzlabotu sabiedrības drošību un labklājību. Indivīdam tas papildu slogu neradītu, jo informācija tiktu saņemta no Iedzīvotāju reģistra. Personas tiesības uz privātumu tiek ierobežotas samērīgi, informācija nonāk tāda subjekta rīcībā, kura darbība ir strikti regulēta un tikai šauram mērķim.</p>
7.	<p>Izteikt 43.panta otro daļu šādā redakcijā: <i>“(2) Ja kredītiestāde vai finanšu iestāde šā likuma 28.pantā otrajā daļā vai citos šajā likumā noteiktajos gadījumos pēc savas iniciatīvas</i></p>	<p>Saskaņā ar Satversmes tiesas judikatūrā pausto⁶, sākotnēji ir jānoskaidro, vai grozījumam ir leģitīms mērķis. Izsmelošs leģitīmo mērķu uzskaitījums ir</p>

⁶ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009. gada 15. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-36-01

<p>izbeidz darījuma attiecības ar klientu, slēdzot attiecīgos klienta kontus, kredītiestāde vai finanšu iestāde tajos esošos naudas līdzekļus saskaņā ar klienta norādījumu pārskaita uz šā paša klienta norēķinu kontu citā kredītiestādē vai finanšu iestādē, uz kontu, no kura naudas līdzekļi iepriekš saņemti. Ja klientam nav norēķinu konta citā kredītiestādē vai finanšu iestādē vai nav iespējams veikt pārskaitījumu uz kontu, no kura naudas līdzekļi iepriekš saņemti, naudas līdzekļus izmaksā skaidrā naudā, ja summa kopumā nepārsniedz 7 200 euro. Ja pastāv aizdomas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu, kredītiestāde vai finanšu iestāde ziņo par to Kontroles dienestam atbilstoši šā likuma 30.pantā minētajiem noteikumiem. Ja kredītiestādei vai finanšu iestādei ir pamats atturēties no darījuma veikšanas, tā kontos esošos naudas līdzekļus nepārskaita un neizmaksā, bet rīkojas atbilstoši šā likuma 32.pantā minētajiem noteikumiem. Pagaidu konta slēgšanas gadījumā komercdarbības dibināšanas nolūkā naudas līdzekļus izmaksā personai, kura tos iemaksājusi šajā daļā paredzētajā kārtībā.”</p> <p>Aizstāt 43. panta trešajā daļā vārdu “pārdodot” ar vārdiem “un pārved finanšu instrumentu kontā esošos finanšu instrumentus uz citu kredītiestādi vai finanšu iestādi, bet, ja tas nav iespējams vai klients to norāda, - pārdod”.</p> <p>43.pants. Darījuma attiecību izbeigšana (1) (Izslēgta ar <u>26.10.2017.</u> likumu) (2) Ja kredītiestāde vai finanšu iestāde šā likuma 28.panta otrajā daļā vai citos šajā likumā noteiktajos gadījumos pēc savas iniciatīvas izbeidz darījuma attiecības ar klientu, slēdzot attiecīgos klienta kontus, kredītiestāde vai finanšu iestāde tajos esošos naudas līdzekļus saskaņā ar klienta norādījumu pārskaita uz šā paša klienta norēķinu kontu citā kredītiestādē</p>	<p>sniegts Satversmes 116. pantā, tie ir citu cilvēku tiesības, demokrātiskā valsts iekārta, sabiedrības drošība, labklājība un tikumība. Ar grozījumiem ir paredzēts noteikt, ka, ja kredītiestāde vai finanšu iestāde, pārtrauc darījuma attiecības ar klientu tā vairs nevar izmaksāt visu klienta naudu, kas atrodas kredītiestādes vai finanšu iestādes kontā, skaidrā naudā. Tiek noteikts limits, ka skaidrā naudā var izmaksāt tikai tad, ja summa kopumā nepārsniedz 7200 euro. Summas pamatojums izriet no likuma “Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmā daļas, kas paredz, ka nodokļu maksātājiem, izņemot fiziskas personas, kuras nav individuālie komersanti, nav atļauts veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniedz 7200 euro, kā arī minētā panta astotās daļas, kas nosaka, ka fiziskajām personām, kas neveic saimniecisko darbību, nav atļauts veikt skaidrā naudā darījumu, kura summa pārsniedz 7200 euro. Kredītiestāde vai finanšu iestāde ar klientu pārtrauc darījumatteicības tādā gadījumā, ja tā saskata nepārvaldāmus NILLTF riskus vai ja likums to tieši paredz.</p> <p>Jāmin, ka ar šādu grozījumu tiek ierobežotas Satversmes 105. pantā ietvertās pamattiesības, proti, Satversmes 105. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu, un īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka “skaidras naudas lietošanas ierobežojumu regulējums jāvērtē atbilstoši sociālajai realitātei”.⁷ Tomēr jāuzsver, ka personai netiek atņemts īpašums, bet uz laiku, kas atkarīgs no pašas personas, noteikti īpašuma kontroles pasākumi.</p> <p>Jebkādas summas izmaksā skaidrā naudā daudzkaršotu NILLTF risku, jo to vienkārši vairs nebūtu iespējams</p>
---	--

⁷ Satversmes tiesas 2010. gada 13. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-09-01 8.2. punkts.

<p><i>vai finanšu iestādē, uz kontu, no kura naudas līdzekļi iepriekš saņemti. Ja klientam nav norēķinu konta citā kredītiestādē vai finanšu iestādē vai nav iespējams veikt pārskaitījumu uz kontu, no kura naudas līdzekļi iepriekš saņemti, naudas līdzekļus izmaksā skaidrā naudā, ja summa kopumā nepārsniedz 7 200 euro. Ja pastāv aizdomas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu, kredītiestāde vai finanšu iestāde ziņo par to Kontroles dienestam atbilstoši šā likuma 30.pantā minētajiem noteikumiem. Ja kredītiestādei vai finanšu iestādei ir pamats atturēties no darījuma veikšanas, tā kontos esošos naudas līdzekļus nepārskaita un neizmaksā, bet rīkojas atbilstoši šā likuma 32.pantā minētajiem noteikumiem. Pagaidu konta slēgšanas gadījumā komercdarbības dibināšanas nolūkā naudas līdzekļus izmaksā personai, kura tos iemaksājusi šajā daļā paredzētajā kārtībā.</i></p>	<p>uzraudzīt. Lai novērstu NILLTF, tiek piedāvāts izdarīt šādus grozījumus likumā. No iepriekš minētā var secināt, ka šāda ierobežojuma legitīmie mērķi ir sabiedrības drošība un labklājība.</p> <p>Kā norāda Satversmes tiesa, ja tiek noskaidrots legītimais mērķis, turpmāk ir jāveic samērīguma tests, kas satur 3 elementus - 1) vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķa sasniegšanai; 2) vai nav saudzējošāku līdzekļu legītimā mērķa sasniegšanai; 3) vai sabiedrības ieguvums no šāda ierobežojuma ir lielāks nekā indivīda zaudējums.⁸</p> <p>1) Vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķa sasniegšanai?</p> <p>Lai samazinātu NILLTF riskus grozījumi paredz, ka vairs nebūs iespējams, pārtraucot darījumattiecības ar kredītiestādi vai finanšu iestādi, klientam izmaksāt visu summu skaidrā naudā. Personai, uz kuru krīt aizdomas par NILLTF un ar kuru ir pārtrauktas darījuma attiecības NILLTF risku dēļ, ir daudz lielākas iespējas aktīvi un netraucēti nodarboties ar NILLTF, ja tai tiek izmaksāti visi kontā esošie līdzekļi skaidrā naudā. Grozījumos piedāvātie risinājumi būtiski samazinās NILLTF, kā arī labāk palīdzēs organizēt NILLTF risku pārvaldību, jo personas, kurām ir lieli naudas līdzekļi, kuru izcelsme ir apšaubāma, vairs tos visus nevarēs saņemt skaidrā naudā. Līdz ar to var uzskatīt, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķa sasniegšanai.</p> <p>2) Vai nav saudzējošāku līdzekļu legītimā mērķa sasniegšanai?</p> <p>Ierobežojot skaidras naudas izmaksas,</p>
---	---

⁸ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 un 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01.

gadījumā, kad kredītiestāde vai finanšu iestāde pārtrauc darījuma attiecības ar klientu, līdz apmēram, kas noteikts saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām", tiek sasniegts leģitīmais mērķis, proti, mazināta terorisma finansēšana un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, kas kopumā uzlabo sabiedrības drošību un labklājību. Grozījumos piedāvātais risinājums jau ar pietiekami saudzējošiem līdzekļiem sasniedz leģitīmo mērķi, proti, izmaksas apmērs tiek noteikts 7 200 *euro* apmērā. Jāņem arī vērā, ka personai kā Eiropas Savienības rezidentam ir iespēja atvērt pamatkontu ikdienas norēķinu veikšanai, uz kuru arī tiks pārskaitīta nauda no tās kredītiestādes vai finanšu iestādes, kas ar konkrēto personu nolēmusi pārtraukt darījuma attiecības NILLTF risku dēļ.

Ja neviena kredītiestāde vai finanšu iestāde nevienā pasaules valstī neatver personai norēķinu kontu, tad jāpieņem, ka šī persona rada tik būtisku NILLTF risku, ka naudas izmaksa skaidrā naudā lielā apmērā būtu acīmredzami nepieļaujama.

Ja personai darījuma attiecību pārtraukšanas brīdī nav cita konta citā kredītiestādē vai finanšu iestādē, tad šos līdzekļus viņam virs 7200 euro limita izmaksā brīdī, kad ir norēķinu konts Latvijas vai jebkuras valsts kredītiestādē vai finanšu iestādē.

3) Vai sabiedrības ieguvums no šāda ierobežojuma ir lielāks nekā indivīda zaudējums?

Ar šādu grozījumu izdarīšanu būtiski uzlabosies NILLTF risku pārvaldība, jo personas ar apšaubāmas izcelsmes līdzekļiem vairs to nevarēs saņemt skaidrā naudā, kas atvieglinātu šīs naudas izmantošanu, lai legalizētu noziedzīgi iegūtus līdzekļus vai finansētu terorismu. Līdz ar to var secināt, ka

	<p>(3) Ja klientam kredītiestādē vai finanšu iestādē ir atvērta finanšu instrumentu konts, kredītiestāde vai finanšu iestāde, šā likuma 28.panta otrajā daļā vai citos šajā likumā noteiktajos gadījumos izbeidzot darījuma attiecības ar klientu, slēdz klienta finanšu instrumentu kontu, un pārveid finanšu instrumentu kontā esošos finanšu instrumentus uz citu kredītiestādi vai finanšu iestādi, bet, ja tas nav iespējams vai klients to norāda, - pārdod kontā esošos finanšu instrumentus par to tirgus vērtību. Ar iegūtajiem naudas līdzekļiem kredītiestāde vai finanšu iestāde rīkojas atbilstoši šā panta otrās daļas noteikumiem.</p>	<p>sabiedrības ieguvums no šāda ierobežojuma ir lielāks nekā indivīda zaudējums, proti, pamattiesību ierobežojums.</p> <p>Attiecībā uz grozījumiem 43.panta trešajā daļā par finanšu instrumentiem vajadzētu būt tādiem pašiem noteikumiem kā uz naudu, proti, ja naudu var pārvest uz citu kredītiestādi, tad arī finanšu instrumentus ir jāļauj pārvest uz citu kredītiestādi analogiski kā ar naudu, ja tas nav iespējams, tad tie jāpārdod par tirgus cenu. Šobrīd tiesību norma paredz acīmredzami nesamērīgu risinājumu, ka pārdošana par tirgus cenu ir obligāta un bez alternativām.</p>
<p>8.</p>	<p>Izteikt 44. pantu šādā redakcijā:</p> <p>“44. pants. Informācijas apmaiņa starp kredītiestādēm un finanšu iestādēm</p> <p>(1) Šā likuma mērķu īstenošanai kredītiestāde, maksājumu iestāde vai elektroniskās naudas iestāde pēc korespondentbankas vai citas maksājuma izpildē iesaistītas maksājumu iestādes vai elektroniskās naudas iestādes pieprasījuma sniedz tai savu klientu un to patieso labuma guvēju vai pilnvaroto personu identifikācijas un izpētes gaitā iegūto informāciju un dokumentus, kas attiecas uz darījumu, saistībā ar kuru maksājums tiek veikts.</p> <p>(2) Kredītiestādēm un finanšu iestādēm šā likuma mērķu īstenošanai ir tiesības tieši vai ar šo iestāžu pilnvarotas institūcijas starpniecību savstarpēji apmainīties ar savu klientu un to patieso labuma guvēju vai pilnvaroto personu identifikācijas un izpētes gaitā iegūto informāciju un dokumentiem, kā arī par</p>	<p>Grozījumi NILLTFNL 44.pantā ir kopumā nepieciešami panta struktūras sakārtošanai.</p> <p>Attiecībā uz panta pirmo daļu norādāms, ka maksājumu veikšanā var būt iesaistītas ne tikai tiešās korespondentbankas, bet informācija par iespējamiem NILLTF riskiem var būt būtiska arī tālākā maksājumu izpildes ķēdē.</p> <p>Attiecībā uz panta otro daļu, pants jau šobrīd paredz, ka var apmainīties ar klientu izpētes (KYC) datiem, lai cita kredītiestāde varētu neuzņemt savā lokā klientu, ar kuru vienreiz par NILLTF pārkāpumiem cita kredītiestāde ir pārtraukusi darījumattiecības, kā arī, lai varētu apmainīties ar informāciju ar</p>

<p><i>informāciju par personām, ar kurām šajā likumā noteiktajā kārtībā nav uzsāktas vai ir izbeigtas darījuma attiecības.</i></p> <p><i>(3) Kredītiestādēm un finanšu iestādēm vai to pilnvarotām institūcijām, tai skaitā grupas ietvaros, šā likuma mērķu īstenošanai ir tiesības izveidot, uzturēt un elektroniski apstrādāt personas datus, izveidot un uzturēt personas datu apstrādes sistēmas par klientiem un personām, ar kurām šajā likumā noteiktajā kārtībā nav uzsāktas vai ir izbeigtas darījuma attiecības, šo personu patiesajiem labuma guvējiem un pilnvarotajām personām. Šādos gadījumos uz veikto personas datu apstrādi neattiecas datu subjekta tiesības pieprasīt informāciju par datu apstrādi, tajā skaitā tās mērķiem, saņēmējiem, iegūšanas avotiem, tiesības piekļūt saviem datiem un pieprasīt to grozīšanu, iznīcināšanu, apstrādes pārtraukšanu vai aizliegšanu.</i></p> <p><i>(4) Par šā panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā minēto ziņu sniegšanu attiecīgajai kredītiestādei un finanšu iestādei neiestājas juridiskā, tajā skaitā civiltiesiskā atbildība. Šā panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajā kārtībā iegūtās ziņas uzskatāmas par neizpaužamām.</i></p> <p><i>(5) Kredītiestāde vai finanšu iestāde, kas saņēmusi šā panta pirmajā, otrajā vai ceturtajā daļā minēto informāciju, to uzglabā tik ilgi, kamēr tā uztur darījuma attiecības ar klientu, bet pēc to izbeigšanas saskaņā – saskaņā ar šā likuma 37. pantu. Ja saņemta informācija par personām, kas informācijas saņemšanas laikā nav kredītiestādes vai finanšu iestādes klienti, kredītiestāde vai finanšu iestāde tās glabā ne ilgāk par pieciem gadiem no to saņemšanas, un šo termiņu var pagarināt, piemērojot šā likuma 37. panta trešajā daļā minēto kārtību."</i></p> <p>44. pants. Informācijas apmaiņa starp kredītiestādēm un finanšu iestādēm</p> <p><i>(1) Šā likuma mērķu īstenošanai kredītiestāde, maksājumu iestāde vai elektroniskās naudas iestāde pēc korespondentbankas vai citas maksājuma izpildē iesaistītas maksājumu iestādes vai elektroniskās naudas iestādes</i></p>	<p>korespondentbankām un citām iesaistītājām finanšu institūcijām.</p> <p>Panta trešajā daļā teikt veikti tikai redakcionāli precizējumi – svītrotā atsauce uz Fizisko personu datu aizsardzības likumu, jo likums sakarā ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu ir zaudējis spēku.</p> <p>Pantam no jauna pievienota piektā daļa.</p> <p>Kredītiestādes saņem un glabā datus par personām, kas nav viņu klienti, ko tās saņēmušas no citām kredītiestādēm. Tas nepieciešams, lai identificētu personu, ar kuru cita kredītiestāde ir izbeigusi darījuma attiecības NILLTF risku dēļ. Tas ir būtiski, lai cīnītos ar NILLTF.</p> <p>Šobrīd šādu datu glabāšanu pamato ar kredītiestādes leģitīmajām interesēm (jau šobrīd tam ir tiesisks pamats), bet likumā nav noteikts vienots termiņš šādu datu saglabāšanu. Tādēļ NILLTFNL 44. panta piektā daļa paredz šādu termiņu. Vienotu termiņu noteikšana ir būtiski nepieciešama NILLTF risku pārvaldībai un datu aizsardzības vienota standarta ievērošanai.</p>
---	--

pieprasījuma sniedz tai savu klientu un to patieso labuma guvēju vai pilnvaroto personu identifikācijas un izpētes gaitā iegūto informāciju un dokumentus, kas attiecas uz darījumu, saistībā ar kuru maksājums tiek veikts.

(2) Kredītiestādēm un finanšu iestādēm šā likuma mērķu īstenošanai ir tiesības tieši vai ar šo iestāžu pilnvarotas institūcijas starpniecību savstarpēji apmainīties ar savu klientu un to patieso labuma guvēju vai pilnvaroto personu identifikācijas un izpētes gaitā iegūto informāciju un dokumentiem, kā arī par informāciju par personām, ar kurām šajā likumā noteiktajā kārtībā nav uzsāktas vai ir izbeigtas darījuma attiecības.

(3) Kredītiestādēm un finanšu iestādēm vai to pilnvarotām institūcijām, tai skaitā grupas ietvaros, šā likuma mērķu īstenošanai ir tiesības izveidot, uzturēt un elektroniski apstrādāt personas datus, izveidot un uzturēt personas datu apstrādes sistēmas par klientiem un personām, ar kurām šajā likumā noteiktajā kārtībā nav uzsāktas vai ir izbeigtas darījuma attiecības, šo personu patiesajiem labuma guvējiem un pilnvarotajām personām. Šādos gadījumos uz veikto personas datu apstrādi neattiecas datu subjekta tiesības pieprasīt informāciju par datu apstrādi, tajā skaitā tās mērķiem, saņēmējiem, iegūšanas avotiem, tiesības piekļūt saviem datiem un pieprasīt to grozīšanu, iznīcināšanu, apstrādes pārtraukšanu vai aizliegšanu.

(4) Par šā panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā minēto ziņu sniegšanu attiecīgajai kredītiestādei un finanšu iestādei neiestājas juridiskā, tajā skaitā civiltiesiskā atbildība. Šā panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajā kārtībā iegūtās ziņas uzskatāmas par neizpaužamām.

(5) Kredītiestāde vai finanšu iestāde, kas saņēmusi šā panta pirmajā, otrajā vai ceturtajā daļā minēto informāciju, to uzglabā tik ilgi, kamēr tā uztur darījuma attiecības ar klientu, bet pēc to izbeigšanas – saskaņā ar šā likuma 37. pantu. Ja saņemta informācija par personām, kas informācijas saņemšanas laikā nav kredītiestādes

	<p>vai finanšu iestādes klienti, kredītiestāde vai finanšu iestāde tās glabā ne ilgāk par pieciem gadiem no to saņemšanas, un šo termiņu var pagarināt, piemērojot šā likuma 37. panta trešajā daļā minēto kārtību.</p>	
<p>9.</p>	<p>Papildināt 45.panta pirmo daļu pēc vārda kredītiestādes ar vārdiem “kredītiestāžu meitas sabiedrības, kas sniedz finanšu līzings pakalpojumus”.</p> <p>Papildināt 45.panta 2.¹ daļu ar tekstu šādā redakcijā: “izņemot kredītiestāžu meitas sabiedrības, kas sniedz finanšu līzings pakalpojumus;”</p> <p>45.pants. Likuma subjektu uzraudzības un kontroles institūcijas</p> <p>(1) Likuma subjektus šā likuma prasību izpildē uzrauga un kontrolē šādas institūcijas:</p> <p>1) kredītiestādes, kredītiestāžu meitas sabiedrības, kas sniedz finanšu līzings pakalpojumus, elektroniskās naudas iestādes, apdrošināšanas sabiedrības, ciktāl tās veic dzīvības apdrošināšanas vai citas ar līdzekļu uzkrāšanu saistītas apdrošināšanas darbības, privātos pensiju fondus, apdrošināšanas starpniekus, ciktāl tie sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, ieguldījumu brokeru sabiedrības, alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekus, ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, krājaizdevu sabiedrības, pārpadrošināšanas pakalpojumu sniedzējus un maksājumu iestādes – Finanšu un kapitāla tirgus komisija;</p> <p>[...]</p> <p>(2¹) Patērētāju tiesību aizsardzības centrs uzrauga:</p> <p>1) likuma subjektus – personas, kuras nodarbojas ar patērētāju kreditēšanu un kurām</p>	<p>Šobrīd likums paredz, ka kredītiestādi uzrauga un kontrolē FKTK, bet kredītiestāžu meitas sabiedrības, kas sniedz kreditēšanas pakalpojumus – PTAC. Saskaņā ar likumu finanšu līzings pakalpojuma sniedzējus šobrīd uzrauga PTAC, FKTK un VID atkarībā no tā, kādā veidā ir organizēta attiecīgā pakalpojuma sniegšana. To dara PTAC – ja kredīte patērētājus, FKTK – ja līzings pakalpojumu sniedz pati banka bez meitas sabiedrības, VID – ja līzings pakalpojumu sniedzējs nav licencējams.</p> <p>Tiesiskais regulējums rada pietiekami lielu nenoteiktību likuma subjektiem, kas savukārt var ierobežot uzņēmēju piekļuves iespējas un ātrumu finanšu līzings pakalpojumiem. Piemēram, ja liels uzņēmums ir ilgstošs kredītiestādes klients, attiecībā uz NILLTF risku līzings pakalpojumiem, kas viņam ir nepieciešami, pārvaldību izmanto jau kredītiestādes rīcībā esošo informāciju un cilvēkresursus. Savukārt tiesiskais regulējums šobrīd paredz to mainīt, lai gan NILLTF risks nav pieaudzis.</p> <p>Lai to novērstu, aicinām NILLTFNL noteikt, ka finanšu līzings pakalpojuma sniedzējus, kas ir kredītiestādes vai kredītiestāžu meitas sabiedrības, attiecībā uz NILLTF risku pārvaldību uzrauga FKTK. Tādējādi tiks nodrošināta efektīvāka uzraudzība, un:</p> <p>a) nesadalot kredītiestādes grupas politikas un procedūras trīs dažādu iestāžu prasību izpildei vienā jautājumā;</p> <p>b) koncentrējot, nevis izkļiedējot resursus;</p> <p>c) neradot administratīvo slogu uzņēmējiem, ja nebūs iespējama bankas veiktas klienta izpētes atzīšana;</p> <p>d) tiek izslēgta iespēja, ka grupas</p>

	<p><i>Patērētāju tiesību aizsardzības centrs izsniedz speciālo atļauju (licenci) kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, izņemot kredītiestāžu meitas sabiedrības, kas sniedz finanšu līzīngā pakalpojumus;</i></p>	<p>ietvaros uz kopējo neto apgrozījumu sods tiek piemērots divreiz par tādu pašu vai to pašu trūkumu iekšējās kontroles sistēmā (risks, kas identificēts MK noteikumu projekta saskaņošanas laikā).</p> <p>MK protokollēmums paredz uzdot Finanšu ministrijai sadarbībā ar Ekonomikas ministriju līdz 2019. gada 1. martam izvērtēt Finanšu nozares asociācijas iesniegtos priekšlikumus par nepieciešamajiem grozījumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā un Finanšu ministrijai iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par izvērtēšanas rezultātiem.⁹</p>
10.	<p>Papildināt 77. panta pirmo daļu ar teikumu šādā redakcijā: "Šā likuma 78. panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4., 5., 6. un 7. punktā noteiktās sankcijas attiecībā uz kredītiestāžu meitas sabiedrībām, kas sniedz finanšu līzīngā pakalpojumus, piemēro Finanšu un kapitāla tirgus komisija."</p> <p>77. pants. Kompetence sankciju piemērošanā un uzraudzības pasākumu īstenošanā</p> <p>(1) Uzraudzības un kontroles institūcija piemēro šā likuma 78. pantā noteiktās sankcijas, ja tiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā. Šā likuma 78. panta pirmās daļas 1., 2., 3., 5., 6. un 7. punktā noteiktās sankcijas attiecībā uz zvērinātiem revidentiem un zvērinātu revidentu</p>	<p>Tehnisks precizējums, ja tiek atbalstīti grozījumi NILLTFNL 45. pantā, lai FKTK varētu lemt par sankcijām komersantiem, kurus licencē PTAC.</p> <p>Ja tiek uzskatīts, ka nebūtu pareizi, ka FKTK varētu anulēt licenci, ko izsniedzis PTAC, tad tiesību normā varētu iekļaut vēl vienu teikumu, kas paredz, ka šā likuma 78. panta pirmās daļas 4.punktā minēto sankciju piemēro Patērētāju tiesību aizsardzības cents, pamatojoties uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas sniegto informāciju.</p>

⁹ http://tap.mk.gov.lv/doc/2018_11/EMProt_251018_pateretaji.2013.docx

	<p>komercsabiedrībām piemēro Valsts ieņēmumu dienests pēc uzraudzības un kontroles institūcijas – Latvijas Zvērinātu revidentu asociācijas – ierosinājuma. Šā likuma 78. panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4., 5., 6. un 7. punktā noteiktās sankcijas attiecībā uz kredītiestāžu meitas sabiedrībām, kas sniedz finanšu līzingu pakalpojumus, piemēro Finanšu un kapitāla tirgus komisija.</p>	
--	--	--

Papildus vēlamies norādīt, ka NILLTFNL 41. pantā minētā informācija kredītiestādēm galvenokārt tiek sniegta bez maksas, ņemot vērā, ka tā nav tikai privāta interese, bet vispirms publiski tiesiska interese – visu veidu finanšu noziegumu efektīva apkarošana, kādēļ šī informācija ir vajadzīga. Ja tomēr, ieviešot AML 5. direktīvu, šis pants tiktu paplašināts uz visiem likuma subjektiem un atsakoties no bezmaksas informācijas saņemšanas principa, tad uzskatām, ka administratīvajām izmaksām jābūt definētām skaidri (piemēram, masveida pieprasījumiem pēc noteiktas “cenas trepes”, kas ir samērīga un proporcionāla un nepārceļ visus izdevumus tikai uz likuma subjektu pleciem), nevis tikai jāatstāj savstarpēju līgumu ziņā vai pēc vispārējā cenrāža. Kredītiestādes kā aizsardzības pirmā līnija (*first line of defence*) AML/CFT jautājumos reģistrus un tajos uzkrāto datu mērķtiecīgu izmantošanu redz kā būtisku instrumentu, ko tām būtu iespēja izmantot bez papildu tiešām izmaksām vai vismaz tām būtu jāmaksā iepriekš plānojami un paredzami, proporcionāli un samērīgi maksājumi. Jāņem vērā, ka kredītiestādes to ievērojamā klientu skaita dēļ pamatā datu apmaiņā un apstrādē izmanto pieeju “*sistēma-sistēma*”, kas prasa resursu ietilpīgu tehnoloģisku risinājumu, ieskatot drošu saslēgumu kanālu izbūvi.

Pateicamies par līdzšinējo konstruktīvo sadarbību un esam pārliecināti par veiksmīgu tās turpinājumu nākotnē!

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanda Liepiņa

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU